

Cooperació catalana

Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

Juny 2021
Any 41è
PVP 3,00 €

Llegeix la revista mensual del cooperativisme català — rocagales.cat

**Comprar amb
valors a un
'coop' de clic**

Pàg. 10

Mireia Bosch:
«El treball ens hauria de permetre cobrir
només les necessitats purament vitals»

Pàg. 13

**Balanç
social,
l'ESS es fa veure**

Pàg. 20

**Premis ES 2020,
del 'fast fashion' a
la gestió sostenible**

Pàg. 22

Prevenió de Riscos Laborals

Única cooperativa catalana acreditada
com a Servei de Prevenció Aliè

99%

de renovacions
anuals

9,1

valoració dels
nostres clients

15

anys fent
prevenció

- Salut i benestar des de la integració de la prevenció a la producció
- Eficàcia, adaptabilitat i implicació al servei del desenvolupament de les empreses
- Un model de treball flexible en base a normes internacionals de qualitat

www.sepra.cat

Assegurem compromís

Descobreix les assegurances ètiques i solidàries

Amb Arc Cooperativa pots fer un consum responsable
tot impulsant el mercat social

www.arc.coop

FEM ECONOMIA SOCIAL

Serveis per a entitats i col·lectius d'economia social i autònoms

Ajudem en el dia a dia: gestió
Aportem totes les eines: formacions
Impulsem idees: assessorament
Fem créixer projectes: acompanyem

També intervenim en processos de
remunicipalització i relleu empresarial

 Col·lectiu Ronda
Gestió · Assessorament · Formació

Trafalgar, 50-52 baixos, Barcelona | 93 268 21 99 | cronda.coop | info@cronda.coop

Segueix-nos a les xarxes

@rocagales

/FundacioRocaGales.5

rocagales.cat

Editora: Fundació Roca Galès

Redacció i administració:

Aragó, 281, 1r 1a 08009 Barcelona
Tel. 93 215 48 70 - cc@rocagales.cat
www.rocagales.cat

Coordinació: Agnès Giner.

Consell assessor: Josep Edo, Agnès Giner, Carla Liébana, Xavi Palos, Ricard Pedreira, Xavier Pié, Joseba Polanco, Esteve Puigferrat, Olga Ruiz, Quim Sicília, Jordi Via i Armand Vilaplana.

Els autors són responsables dels articles signats. Ni la direcció de la revista ni els editors comparteixen per força les opinions que puguin reflectir els textos aquí inscrits

Foto portada: La família de Tugàs i companyia, de Sant Climent de Llobregat, forma part dels productors que utilitzen la plataforma Mercat Arrels, de la cooperativa Som. (Enrique Marco - Mercat Arrels).

Disseny, maquetació i impressió:

L'Apòstrof, SCCL, i Cevagraf, SCCL

Dipòsit legal B-22.823/80

ISSN 1133-8415.

Aquesta revista ha estat impresa en paper ecològic.

 Generalitat de Catalunya

Sumari

04

TORNAVEU

Laura Comas.

05

EDITORIAL

Ambientalisme i ecologisme.

06

NOTICIARI

Agnès Giner

09

COOPERATIVES DE CATALUNYA

Compte enrere per a la celebració del Dia Internacional de les Cooperatives 2021.
Confederació de Cooperatives de Catalunya

10

LES NOSTRES COOPERATIVES

Comprar amb valors a un 'coop' de clic.
Marc Amat

13

L'ENTREVISTA

Mireia Bosch.
Josep Comajoan

16

ECONOMIA PER LA VIDA

Una conversa amb Georgina Monge.
Júlia Alsinet

20

ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA

L'ESS es fa veure.
Guillem Subirachs

22

PREMIS ECONOMIA SOCIAL 2020

Del *Fast Fashion* a la gestió sostenible: Reptes de l'economia social davant d'un sector tèxtil responsable.
Rafael Muñoz

26

RESSENYA

Evolució quantitativa de la capacitat associativa popular a Catalunya.
Jordi Estivill

Un parell de preguntes (que són tres) a:

Laura Comas Martínez

(Sant Feliu de Pallerols, 1991), sòcia de la cooperativa Resilience.Earth

Em sembla atractiu del cooperativisme

que és senzillament una estructura que ens permet organitzar-nos de forma col·lectiva. Una estructura que ens permet caminar cap al desenvolupament social, ambiental i econòmic en el lloc on habitem. És, també, senzillament una estructura que ens permet expressar la singularitat i el potencial individual i col·lectiu.

És complexament senzill.

A dia d'avui encara estic submergida en l'encisament del cooperativisme i **no palpo aspectes que em desagradin**. Sí que hi ha aspectes que no em ressonen, però són aspectes que van més enllà del cooperativisme. M'agradaria que la cooperació ja formés part de la nostra cultura, i que la competència i el benefici propi deixessin de ser norma. I aquí, el cooperativisme ha de tenir un rol de lideratge, que encara no té.

Per a mi la intercooperació és enxarxament, és col·laboració, és diàleg.

És la manera de relacionar-nos amb l'altra per créixer de forma col·lectiva i comunitària, que ens dona l'oportunitat per aprendre, per reconciliar-nos, per relacionar-nos des d'un altre lloc. La intercooperació és antònim de competència. Ens permet expressar-nos al món des d'una mirada i una forma de fer estratègica i empàtica. En essència és el diàleg amb la diferència. És escolta, comprensió i entesa. La diferència de l'altra es converteix en part pròpia. I aquest petit gest és un salt d'escala que permet deixar obsolet els sistemes que reproduïxen la violència estructural, que encara avui ens travessa.

Ambientalisme i ecologisme

Novament, sota l'empareda de Nacions Unides, el 5 de juny d'enguany s'haurà celebrat el Dia Mundial del Medi Ambient, que en aquesta ocasió tractarà com a tema central la restauració dels ecosistemes.

Des d'una perspectiva estructuralment transformadora del cooperativisme i del conjunt de l'economia social i solidària, sembla convenient insistir en la diferència substancial entre ambientalisme i ecologisme.

Com ens recorden en Pep Puig o en Joan Martínez Alier, és habitual l'intent d'identificar i de reduir l'ecologisme a una mena de reformisme ambientalista per tal de minimitzar allò que de dissident apunta el missatge ecologista, com a nova manera de fer i d'entendre i viure la vida. I, en conseqüència, com una interpel·lació al mode de producció i de consum hegemònic.

Vist així, l'ecologisme no es pot confondre amb els intents d'encarar els problemes ambientals, sense diagnosticar-ne i qüestionar-ne les causes estructurals. La consideració dels humans com a separats o superiors a la resta de la natura és només una part d'una lògica perversa més profunda.

Tal com es formula des de l'ecologia social de la mà d'en Murray Bookchin, es tracta de la lògica del domini: la dels humans sobre la natura, la d'allò masculí sobre allò femení, la de persones sobre altres persones, la dels rics i poderosos sobre els pobres... L'aportació de l'ecofeminisme, podem llegir la Yayo Herrero, també ha estat determinant per denunciar que la vida

social i la vida natural es volen simplificar cap a allò inorgànic per conveniències de la societat de mercat. Critica la mercantilització de tot i reivindica la necessitat innegociable de la reproducció de la vida en tots els àmbits.

Considerant el punt de vista ecologista, un sistema econòmic desitjable –Democràcia Econòmica Reconstituent, en paraules de Miriam Simos (Starhawk)– no solament haurà de guarir i evitar les ferides i els excessos provocats pel sistema econòmic vigent, restaurar els habitats i la diversitat. A més, haurà d'impulsar la democràcia per tal d'implicar la ciutadania en els processos de decisió a tots nivells, començant per la comunitat local i, de forma rellevant, per les decisions sobre què produir, com i en quines condicions al si de les unitats de treball. Un plantejament que, com és obvi, va més enllà de propostes ambientalistes reformistes, les quals, situades com una fase de la transició ecosocial, poden ser positives, com les de l'impuls de l'economia circular.

El cooperativisme i el conjunt de l'economia social i solidària, practicant els seus valors, com a moviment social i agent polític no partidista, en aliança amb el moviment ecologista, pot ser un factor determinant en l'avenç cap a una transició ecosocial estructuralment transformadora al servei de les persones i respectuosa amb el medi natural, fonamentada en l'exercici de l'autodeterminació individual, social, econòmica i política. Construint, en definitiva, una Economia per la Vida.

REFERÈNCIES DE LES PERSONES ESMENTADES:

Pep Puig Boix: Enginyer. Membre d'Ecoserveis i de l'ONG ecologista Alternativa Verda, ha estat president i vicepresident del Consell Rector de la cooperativa de producció i consum d'energia renovable Som Energia. Fundador de la cooperativa Ecotècnia. I **Joan Martínez Alier:** Economista. Membre fundador de la Societat Internacional d'Economia Ecològica i de l'Associació Europea d'Economia Ambiental. I **Yayo Herrero:** Antropòloga. Ha estat coordinadora estatal d'Ecologistes en Acció. Activista i autora referent de l'ecofeminisme. I **Murray Bookchin:** Filòsof, escriptor i militant socialista llibertari. Fundador del moviment de l'ecologia social dins del pensament anarquista i ecològic. I **Miriam Simos (Starhawk):** Escriptora i activista anarquista. Teòrica del neopaganisme i de l'ecofeminisme.

GOTEO PER A “REGADORA, LA CIUTAT DE LES ALTERNATIVES”

Inspirades pel ja consolidat Alternatiba (de Baiona), el juny de 2019 un grup motor d'entitats de Sabadell va iniciar el procés cap a la Regadora, la ciutat de les alternatives. Des d'aleshores han caminat juntes sortejant les dificultats del context actual mundial.

La Regadora vol ser una punta de llança per generar un espai de retrobada, celebració i debat, posant present i futur de la xarxa a sobre la taula. La Regadora és un projecte impulsat per moltes i diverses entitats de la ciutat de Sabadell que, des de la consciència climàtica, fan seu el lema “Canvia el sistema, no el clima”.

La Regadora és un impuls, perquè la seva expressió més rellevant serà un moment per celebrar-se el 18 de setembre al barri de la Creu Alta de Sabadell. És un espai que combinarà la visibilització de projectes econòmics i associatius que treballen, produeixen i distribueixen des de principis de sostenibilitat ecològica, democràcia i perspectiva de gènere, on poder comprar, fer-se sòcia, etc.

Podeu entrar a Goteo, col·laborar i participar amb La Regadora - Ciutat de les Alternatives a:
<https://ca.goteo.org/project/regadora>

JORNADES D'ECOLOGIA I ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA

CANVIEM LA LÒGICA

JORNADES DE TRANSICIÓ ECOLÒGICA

La comissió d'ecologia de la Xarxa d'Economia Solidària (XES) organitza la 4a edició de les jornades d'ecologia i economia social i solidària el divendres, 18 de juny, de 9.30 a 14 h, en format presencial amb *streaming*. Cal formalitzar la inscripció prèvia a través de l'enllaç: <https://xes.cat/form-view/69>.

Enguany, les jornades s'emmarquen en el procés de reflexió estratègica que està duent a terme el conjunt de la XES i, més específicament, en els aspectes següents:

- Elaborar una diagnosi col·lectiva de l'economia social i solidària (ESS) a Catalunya en relació amb la transició ecològica
- Definir estratègies i línies de treball prioritàries per abordar la crisi ecològica

El principal objectiu és obtenir el conjunt de línies de treball que es considerin estratègiques per abordar la transició ecosocial des de l'ESS.

La comissió d'ecologia de la XES ha preparat una eina per dinamitzar el debat i la cerca d'alternatives per fer front a l'emergència climàtica des de l'economia social i solidària. L'ha anomenat “kit de l'ESS contra l'emergència climàtica”, i es basa en una mena de tòtem fet de plafons, que aborda l'emergència climàtica des de quatre àmbits: el consum, la mobilitat, l'energia i l'economia circular (residus).

A través d'aquest kit, es poden entendre les problemàtiques associades als quatre àmbits i, sobretot, plantejar alternatives, tant de caràcter global com locals.

+ info: www.xes.cat

PUBLICITAT

Som representativitat —

—————→ **Participació**

Visibilitat —

—————→ **Enfortiment i creació**

Sectors —

—————→ **Territori**

Economies feministes —

Cooperatives de Treball

Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya
 Premià 15, 1ª planta. 08014 Barcelona
 Tèl: 93 318 81 62 - Fax: 93 302 18 85
cooperativest treball.coop

FOODCOOP BCN EMET TÍTOLS PARTICIPATIUS

El primer supermercat cooperatiu de Barcelona emet 250 títols participatius per finançar les obres i apujar la persiana a finals de 2021.

Foodcoop BCN serà un supermercat cooperatiu obert a les sòcies, que seran les úniques que hi podran comprar. Hi trobaran un gran ventall de productes d'alimentació, higiene i neteja de la llar, que s'hauran escollit d'acord amb els principis que mouen el projecte, com són la sostenibilitat, la proximitat i el tracte just cap a les productores. Les sòcies dedicaran tres hores al mes de treball cooperatiu a tasques del supermercat, amb la qual cosa reduiran les despeses i el preu dels productes.

La cooperativa tindrà el seu primer establiment al passatge d'Aragó, un vial que connecta amb el carrer d'Aragó situat entre Casanova i Villarroel, en un espai industrial que ocupava una antiga planxisteria a l'Eixample Esquerra. Des de mitjans de febrer, el nombre de persones sòcies de la cooperativa ha passat de 90 a 250 i es preveu superar l'objectiu de 500 abans de l'obertura, a finals de 2021.

Per poder obrir, però, necessiten fer front a despeses com el lloguer i les reformes del nou local de 240 m² o la compra de neveres, prestatgeries, material informàtic, etc. Per aquesta raó, la cooperativa ha fet una emissió de 250 títols participatius amb un valor de 500 € cadascun i fa una crida a particulars i entitats perquè els adquireixin.

FOODCOOP, UN MODEL PER REPLICAR

Els orígens de Foodcoop BCN els trobem el març de 2018 a les Cotxeres de Sants, on unes 250 persones es van aplegar inspirades pel visionat d'un documental sobre la història de Food Coop Park Slope i amb el propòsit d'impulsar alguna iniciativa similar a Barcelona.

Dos mesos després, es constituï l'Associació per l'Impuls dels Supermercats Cooperatius i el Mercat Social. El de l'Eixample és el primer que obrirà, però les persones impulsores mantenen l'objectiu inicial de replicar el model en diferents punts de la ciutat i oferir suport a iniciatives que puguin sorgir en altres municipis, amb l'objectiu de contribuir així a una transició agroecològica que consideren imprescindible.

Food Coop Park Slope és un supermercat cooperatiu pioner que va néixer a Nova York el 1973 i que ara compta amb més de 17.000 membres, i on el 70% del treball és fet per les sòcies. Un títol participatiu és una forma de préstec a llarg termini als fons propis d'una cooperativa per desenvolupar o ampliar un projecte.

Per a més informació, es pot visitar el seu web foodcoopbcn.cat/titolsparticipatius

PREMIS ALS MILLORS TREBALLS SOBRE COOPERATIVISME PER INSTITUTS DEL CAMP DE TARRAGONA

Amb l'objectiu de despertar l'interès sobre projectes cooperatius entre la població més jove, la Fundació Roca Galès i l'Ateneu cooperatiu CoopCamp mantenen la convocatòria dels premis als millors treballs sobre cooperativisme per instituts del Camp de Tarragona, amb les categories següents:

- Premi al millor treball grupal de secundària sobre cooperativisme per a l'alumnat de 4t d'ESO
- Premi al millor treball de recerca sobre cooperativisme per a l'alumnat de Batxillerat
- Premi al millor treball de projecte sobre cooperativisme per a l'alumnat de Cicles Formatius de Grau Superior

Els premis volen reconèixer treballs, preferentment basats en casos reals, que facin referència al món cooperatiu del Camp de Tarragona i que, per la seva importància, originalitat, implicacions o aportacions mereixin ser reconeguts especialment.

Els treballs han d'haver estat supervisats per un/a professor/a o tutor/a de la institució educativa on l'estudiant estigui matriculada. Els premis als millors treballs estan valorats en 200 € per a l'estudiant i es materialitzen en vals de compra de l'economia social i solidària. A més a més, el centre educatiu on estudiï rebrà un premi en vals de compra valorat en 100 € (per a l'economia social i solidària del Camp de Tarragona), una subscripció anual gratuïta a la revista *Cooperació Catalana* i un exemplar de les dues últimes biografies de cooperativistes editades per la Fundació Roca i Galès.

Els centres educatius dels treballs que quedin en segona i tercera posició rebran una subscripció anual gratuïta a la revista *Cooperació Catalana* i un exemplar de les dues últimes biografies editades per la Fundació Roca i Galès.

Presentació de candidatures fins al 18 de juny de 2021.

+ info: www.coopcamp.cat i www.rocagales.cat

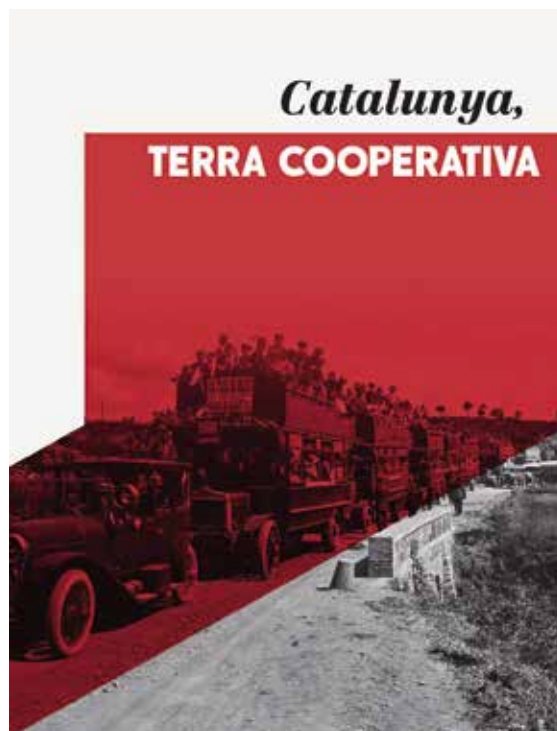
Cicle Pere Anguera, deu anys en el record

El Centre de Lectura de Reus va acollir, el passat 4 de maig, la conferència d'Antoni Gavalà, historiador i patró de la Fundació Roca Galès, "Pere Anguera, apodíctic de les Ciències Socials. Aspectes relacionals". La conferència s'emmarca dins el Cicle "Pere Anguera, deu anys en el record" que s'havia de celebrar l'any 2020 però es va ajornar a causa de la COVID-19. L'acte el va presidir Lluís Miquel Pérez, actual president del Centre de Lectura de Reus.

Pere Anguera Nolla (Reus, 1953 - 2010), doctor en Història, va ser professor de la Universitat Rovira i Virgili, secretari de l'Associació d'Estudis Reusencs, membre de la Real Academia de Historia i president del Centre de Lectura de Reus. Va contribuir al coneixement i la divulgació de la història contemporània de Catalunya i de l'Estat espanyol, i en especial de Reus i el Camp de Tarragona. Anguera va rebre l'any 2007 la Medalla de la Ciutat de Reus.

Va col·laborar amb la Fundació Roca Galès en la recerca i estudi de la vida i obra del cooperativista republicà Antoni Fabra i Ribas (Reus 1879-Cambrils 1958), que es va publicar amb el número 2 a la col·lecció *Cooperativistes Catalans* l'any 2005. Un altre camp d'estudi preferent d'Anguera fou la història de la llengua i la cultura catalanes; també va deixar una àmplia obra periodística, fruit de col·laboracions amb diverses publicacions locals.

Si esteu interessades a portar l'exposició **Catalunya, terra cooperativa** a la vostra població o entitat demaneu informació per correu electrònic a: fundacio@rocagales.cat

PROMOCIÓ 2021

Per a una subscripció a la revista Cooperació Catalana (30€).
Obsequi d'un exemplar del llibre *Catalunya, Terra Cooperativa*.
Subscripcions: <http://www.rocagales.cat/publicacions/cooperacio-catalana/>

www.rocagales.cat cc@rocagales.cat 902 154 870

25 Cossetània

El president de la Fundació Roca i Galès es complau a convidar-vos a la presentació del volum número 33 de la Col·lecció Cooperativistes Catalans.

Josep Maria Rovira i Jané

(Capellà nascut a Sant Sadurn d'Anoia el 1885, finat a Barcelona el 1964).

Obra de Josep Solé i Armajach

(Licenciat en Filosofia i Ciències de l'Educació. Doctorand en Antropologia Social i Cultural per la UB)

L'acte tindrà lloc el dimarts 29 juny, a les 7 de la tarda, a la Biblioteca Municipal Ramon Bosch de Noia de Sant Sadurn d'Anoia (Plaça Primer Homenatge a la Vella, 10)

Parlaran:

Xavier Palos, president de la Fundació Roca Galès de Barcelona.
Antoni Gavalà, director de la col·lecció Cooperativistes Catalans de la FRG i Cossetània
Ramon Arnabat Mata, doctor, professor a la Universitat Rovira i Virgili. Membre de l'Institut d'Estudis Penesencs. Presentador del llibre.
Josep Solé i Armajach (autor del llibre).

Fotoplaet

COMPTE ENRERE PER A LA CELEBRACIÓ DEL DIA INTERNACIONAL DE LES COOPERATIVES 2021

#COOPSDAY

3 JULIOL

 International Cooperative Alliance

Confederació de Cooperatives de Catalunya
@CooperativesCAT

Com cada any, el primer dissabte del mes de juliol se celebrarà el Dia Internacional de les Cooperatives, una jornada que pretén difondre la tasca de les cooperatives i impulsar els principis i valors del cooperativisme. Tot i que cooperatives d'arreu del món han commemorat aquesta festa des de l'any 1923, no va ser fins al 1995 —coincidint amb el centenari de l'Aliança Cooperativa Internacional (ACI)— quan l'Assemblea General de les Nacions Unides va proclamar oficialment el Dia Internacional de les Cooperatives i en va establir la celebració el primer dissabte de juliol.

«Reconstruir millor junts» és el lema escollit per l'ACI per a la celebració d'enguany. Les greus conseqüències provocades per la COVID-19 han mostrat que el millor camí per afrontar les necessitats del present i els reptes del futur és a través de la col·laboració i la cooperació. Teixir aliances i construir xarxes de suport mutu ha estat, i continuarà sent, la millor manera d'oferir a la societat una resposta solidària i transformadora que permeti reconstruir l'activitat econòmica centrant-nos en el benestar de les persones i del planeta.

Present en pràcticament tots els sectors econòmics, les cooperatives d'arreu del món compten amb una base social de més de mil milions de persones que, any rere any, demostren que la cooperació és un element essencial per aconseguir una vida digna per a tothom. Per això, el Dia Internacional de les Cooperatives 2021 vol visualitzar com el model econòmic basat en els valors del cooperativisme i de responsabilitat social és l'única opció per aconseguir una reconstrucció socioeconòmica que permeti posar fi a les desigualtats i assegurar un repartiment més just de la riquesa.

Tot i que la situació sanitària encara no s'ha normalitzat, l'estabilització de la pandèmia permet que la celebració d'aquest any pugui sortir del format estrictament virtual. Per això, CoopCat organitzarà una jornada de reflexió i debat que, a més de comptar amb un reduït nombre de públic, també podrà seguir-se de manera telemàtica. Aquest acte serà un petit homenatge a la resiliència de les cooperatives catalanes que no solament han sabut adaptar-se per resistir als canvis provocats per la COVID-19, sinó que seran una peça fonamental en la reconstrucció de l'economia catalana sense deixar ningú enrere.

L'ACI utilitzarà Cercles.Coop en la seva Assemblea General

El proper 29 de juny, l'Aliança Cooperativa Internacional celebrarà la seva Assemblea General, en la qual participaran més de tres-centes persones. Per poder votar els diferents punts establerts a l'ordre del dia, l'ACI ha decidit apostar per l'ús de Cercles.Coop, una plataforma desenvolupada per facilitar la preparació, convocatòria i realització de reunions societàries virtuals amb totes les garanties tècniques i jurídiques per a l'emissió de vot electrònic. Cercles.Coop és un projecte que neix del treball col·laboratiu per esdevenir una eina d'intercooperació al servei de les cooperatives i de les organitzacions de l'economia social i solidària. Més enllà de les necessitats generades per la situació sanitària actual, la digitalització de la governança és un element essencial i una oportunitat que cal aprofitar per aconseguir unes empreses més sostenibles, més emprenedores i més democràtiques.

Comprar amb valors a un 'coop' de clic

La pandèmia de la COVID-19 ha canviat els hàbits de consum de la ciutadania. Una de cada tres persones ja compra cada setmana per internet i els operadors logístics mouen més paquets que mai. Enmig d'un panorama dominat per gegants internacionals de la distribució com Amazon, les cooperatives catalanes KmCAT, Opcions, Som i les agrobotigues de les cooperatives adherides a la Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya tiren endavant plataformes de venda en línia basades en els valors propis de l'economia social i solidària. La proximitat, la responsabilitat social, el respecte pel medi ambient, la intercooperació i la sostenibilitat formen part de l'ADN d'uns projectes que busquen oferir noves eines per promoure i impulsar el consum responsable de proximitat.

Marc Amat i Vilà

Periodista de L'Apòstrof, SCCL
@marcamat_cat

La cooperativa Opcions impulsa La Zona, una plataforma en línia que naixerà ben aviat i que defineixen com "un mercat digital amb valors".

En Jaime fa gairebé vint-i-tres anys que treballa de porter en un bloc de pisos del carrer Raset, al districte de Sarrià - Sant Gervasi de Barcelona. Cada dia obre la porta a desenes de repartidors de paqueteria. «Abans ens saludàvem i poca cosa més, perquè només venien de tant en tant —explica mentre rega un petit arbust a l'entrada a l'edifici—. Ara, però, n'hi ha alguns que venen tan sovint que fins i tot sé com es diuen». Arran de la pandèmia de la COVID-19, els hàbits de consum de la ciutadania han canviat. Durant els mesos del confinament domiciliari, les vendes en línia a Espanya van disparar-se un 71%; la facturació del sector de la logística va créixer un 24%, i gegants de la distribució com Amazon van tancar l'any amb xifres de rècord. «És normal que arribin tants paquets: comprar per internet és ràpid, senzill, còmode i, sovint, més barat», admet en Jaime.

L'augment del comerç en línia a través de grans plataformes, però, també té una altra cara: el fort impacte mediambiental que provoca i l'escàs valor social que genera al territori. Davant d'aquest panorama, a Catalunya, diverses cooperatives estan tirant endavant iniciatives per oferir a la ciutadania i als productors del territori la possibilitat de comercialitzar els seus productes en línia a través de plataformes digitals impulsades amb els valors propis de l'economia social i solidària, com la proximitat, el respecte pel medi ambient, la responsabilitat social o la sostenibilitat.

KmCAT: tres plataformes plenes de valors

La cooperativa KmCAT posarà en marxa el proper 24 de juny Mercat Obert, una plataforma de comerç electrònic dirigida a tothom que busqui productes i serveis vinculats estretament amb el territori i amb

KmCAT posarà en marxa el proper 24 de juny Mercat Obert, la seva plataforma de comerç electrònic amb productes de proximitat.

KmCAT

MERCAT ARRELS

Mercat Arrels, la plataforma de la cooperativa Som, connecta sense intermediaris la pagesia amb la societat.

Impulsada per Opcions, La Zona aglutinarà productes i serveis d'iniciatives que treballin amb valors de l'economia social i solidària.

LA ZONA

FCAC

La plataforma Agrobotigues.cat de la FCAC vol donar a conèixer i comercialitzar els productes alimentaris de les cooperatives agràries.

una bona relació qualitat-preu. «El projecte es va començar a gestar durant la primavera de 2019, quan es van fer públiques les pràctiques oligopolistes de plataformes com Amazon —recorda Pere Pugès, president de la cooperativa—. Vam veure clar que calia impulsar una cooperativa multisectorial de consumidors i productors que creés una comunitat basada en els valors de la proximitat, la cooperació, la transparència, el compromís lingüístic i la sostenibilitat».

De mica en mica, el projecte va anar agafant forma. «Vam decidir que KmCAT havia de perseguir quatre objectius. Crear Mercat Obert, una plataforma dirigida al consumidor final; impulsar Connecta Empreses, un espai web pensat perquè pimes, autònoms i professionals poguessin teixir col·laboracions, així com intercanviar productes i serveis; crear LogisCAT, un sistema logístic propi capaç d'aprofitar

l'àmplia xarxa d'entitats socials del país i la diversitat d'empreses i autònoms del sector del transport, i aconseguir una massa social suficient per garantir l'autofinançament de les tres plataformes», apunta el president de la cooperativa. Avui dia, el projecte ja compta amb més de 13.000 persones i empreses registrades. «El proper 24 de juny donarem el tret de sortida a la fase de proves amb transaccions reals, que s'allargarà fins a l'11 de setembre, quan tenim previst obrir el servei a tothom», calcula Pugès.

La Zona: el mercat digital de l'economia social

La cooperativa Opcions també posarà en marxa durant aquest mes de juny una nova eina digital a través de la qual les seves sòcies de serveis podran oferir productes i serveis directament a la ciutadania. Amb el nom de La Zona, la plataforma aglutinarà referències d'iniciatives

que treballin amb criteris de sostenibilitat, responsabilitat social, proximitat i respecte pel medi ambient. Alhora, apostarà per una logística sostenible i per una governança participativa. Ho explica Jordi Rojas, president d'Opcions de Consum Responsable: «L'objectiu que persegüim no és incorporar una eina més per comprar per internet, sinó oferir a la ciutadania l'oportunitat de canviar el seu model de consum. Volem que, a través de la plataforma, s'informi, es redueixi el consum, es consumeixi sense comprar o es

“Intercooperar és fonamental.”

“Cal canviar el model de consum.”

compri amb criteris ètics». A partir del mes de juny, La Zona entrarà en fase de proves per a les 4.000 sòcies de consum d'Opcions fins a la tardor, quan s'obrirà a la ciutadania en general.

Mercat Arrels: el mercat de pagès en línia

Per la seva banda, la cooperativa cultural Som ha acabat recentment la prova pilot de Mercat Arrels. «La plataforma permet connectar, sense intermediaris, la pagesia amb la societat, tot replicant al món virtual els mercats de pagès tradicionals», sintetitza Myriam Soteras, directora del Mercat Arrels. A més, utilitza un sistema logístic que prioritza la proximitat i la sostenibilitat. «Durant la pandèmia vam posar en marxa el projecte Llibreries Obertes, una acció sense ànim de lucre que va permetre injectar prop d'un milió d'euros per ajudar les llibreries de proximitat —explica la directora—. Aquest èxit ens va animar a crear el projecte Arrels per ajudar la pagesia», recorda. El març, i durant dos mesos, s'ha posat en marxa la prova pilot del Mercat, amb 3.000 socis i 70 pagesos i elaboradors. El resultat ha estat positiu: han lliurat 3.000 comandes i 40.000 productes, amb una valoració de 8,7 sobre 10 per part dels socis i sòcies. Ara, la cooperativa treballa per fidelitzar la clientela, escalar el projecte i seguir

sumant socis i sòcies a la plataforma, que ja en té més de 3.400.

Agrobotigues.cat: la plataforma de les cooperatives agràries

La Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya (FCAC) també ha impulsat darrerament la seva pròpia plataforma, agrobotigues.cat, amb la voluntat de donar a conèixer i comercialitzar els productes alimentaris d'aquest tipus d'organitzacions. «Els productes que venem a la plataforma són de proximitat, d'alta qualitat i elaborats amb els principis de sostenibilitat, igualtat, participació i treball col·lectiu», explica Domènec Vila, cap de la Unitat de Serveis Empresarials de la FCAC. El projecte es va començar a gestar a finals de 2015 amb l'objectiu de disposar d'una eina digital que permetés l'intercanvi de productes entre les agrobotigues físiques. Amb la millora de les tecnologies i l'esclat del comerç electrònic, s'ha decidit obrir el projecte a tota la ciutadania. «Tenim tota l'estructura tècnica en ple funcionament des del juliol passat, amb més de 300 referències», conclou Vila.

Col·laboració entre iniciatives

Les iniciatives mantenen una relació constant i fan pinya per impulsar aquest model alternatiu de plataformes de comerç electrònic. «Ens coneixem i, en alguns casos, treballem conjuntament per aportar idees i pro-

Agrobotigues.cat és un projecte de la Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya per apropar el producte agrari cooperatiu al consumidor final.

posar accions que ens facin créixer», apunta Vila. Des de Mercat Arrels, esperen poder consolidar el projecte per tal de teixir sinergies amb la resta de propostes. «Des del primer moment hem volgut mantenir el contacte amb les altres iniciatives, però encara és aviat per estudiar vies de col·laboració», exposa Myriam Soteras. Per la seva banda, Jordi Rojas, president d'Opcions de Consum Responsable, apunta que la cooperativa manté «espais de diàleg permanents amb la resta d'iniciatives» i assegura que «hi haurà acords d'intercooperació basats en tot allò que compartim i que pugui contribuir a aconseguir objectius comuns», diu. «La intercooperació és fonamental, però també ho és la capacitat d'atreure al món cooperatiu gent que, o bé no el coneix, o bé el veu amb mals ulls», conclou Pere Pugès, president de KmCAT.

“La Covid-19 ha disparat el comerç electrònic.”

Mireia Bosch Mateu (Igualada, 1983) és cooperativista, durant molts anys vinculada al projecte de COS Cooperativa, i actualment al de La Zona, el mercat social impulsat des d'Opcions. També forma part del grup impulsor de «Viure Junes», un projecte d'habitatge comunitari i cooperatiu en fase de gestació al Penedès, i ha participat en el Postgrau d'Economia Social i Solidària de la XES i La Ciutat Invisible.

Mireia Bosch

Un personatge històric que voldries conèixer: Soc de comunitats, no d'individus

Una lectura imprescindible: Totes les que tinc apilades a la tauleta de nit pendent de ser llegides, segur

Un perfil de Twitter que no pots deixar de seguir: Sovint no em segueixo ni a mi mateixa, només em faltaria Twitter

No podries viure sense... Alegria i sense comunitat

Encara tens pendent... Aconseguir que el dia tingui 32 hores per fer tot allò que tinc pendent

El cooperativisme és... Un model que, si no és per transformar radicalment..., és com qualsevol altre

«El treball ens hauria de permetre cobrir només les necessitats purament vitals»

Josep Comajuan
Dies d'agost, SCCL
@diesdagost

66

«O fem una economia que estigui alineada amb la vida, o economia i vida són oxímoron.»

Què és el projecte «Viure Junes»?

És un projecte d'habitatge comunitari i cooperatiu que va néixer fa gairebé quatre anys quan un grup de famílies del municipi ens vam començar a plantejar viure d'una altra manera, després d'adonar-nos de la situació de l'habitatge, un sistema totalment col·lapsat. I que l'accés a l'habitatge es fa via propietat privada, hipotecant-te de per vida, o amb un sistema de lloguer que et deixa a la mercè dels propietaris. Amb voluntat de transformar això, viure d'una altra manera i sobretot cuidar-nos col·lectivament, d'articular-nos comunitàriament més enllà de la família.

Perquè amb projectes com aquest es dona sortida a una necessitat bàsica com l'habitatge, però la idea és anar una mica més enllà de tenir quatre parets i un sostre, oi?

Viure és un dret fonamental, i atendre totes les necessitats que es desprenen del fet de viure també. Per tant, no només

estem solucionant el fet de viure en un espai digne, sinó generant una sèrie de suports, de xarxes, de relacions que en el sistema actual estan trencades: estem soles, ens sostenim soles amb economies molt precaritzades i, encara que tinguis casa, sovint la qualitat no la tens garantida. Alhora també permet cuidar-se. I sovint això ha acabat relegat a l'àmbit privat, de les dones, que som les que sustentem la criança de les filles, la cura de l'espai, totes aquestes relacions més subtils. I quan ho portes no dic a l'espai públic, però sí a l'espai de la comunitat, i això se sosté col·lectivament, hi ha un gir en la qualitat molt potent.

En què es concreta aquesta importància de les cures en aquest tipus d'habitatge?

Per exemple, en allò físic: en espais on conviure, en transcendir de l'espai més privat a un espai més col·lectiu. Però també en altres aspectes, com socialitzar tasques que tenim assignades en el dia a dia per a la nostra subsistència, com ara

comprar, alimentar-nos, fer la bugada... Si tot això ho assumim de forma col·lectiva, i una cuina per a tots, aquí hi ha un alliberament. És difícil, eh... Tots sabem que la gestió del grup sovint és molt més difícil que la gestió en parella, i quan es comencen a entrecreuar processos vitals, tensions, problemes... és delicat. Però alhora és molt més ric, i la sensació de sosteniment és molt més profunda. Però alhora és molt lenta.

Aquestes dificultats en la part més relacional és potser el que atura que hi hagi més projectes d'aquest tipus?

Sí, perquè no ens han dit que el conflicte i la tensió formen part de la relació. Anar amb això per davant i tenint la certesa que el conflicte forma part de nosaltres és sa. És lògic i és normal, i ens fa avançar. És possiblement un fet que ho dificulti, però també ho és, i això en el postgrau hi hem reflexionat, la dificultat econòmica. O sigui, com garantir que tothom té la mateixa capacitat d'inversió. O relacional, perquè si no estàs enxarxada no arribes a un projecte així. I hi ha un tema de disponibilitat de temps, perquè al final és un munt d'hores... quasi de militància. Per tant, una triple barrera: l'econòmica, la disponibilitat de temps, i potser sí, voler obrir aquest àmbit més privat i col·lectivitzar-lo.

En projectes com aquest s'han començat a recuperar conceptes que en algun moment podien semblar quasi arcaics, com el de relacions de tribu com a ampliació del model familiar. Anem per aquest camí?

Nosaltres sí. Moltes persones que formem part del projecte hem estat mares i ens hem adonat que la criança en aquesta societat és molt difícil. Estàs molt sola, molt desamparada, i fins que no has trobat la tribu, el teu grup, no t'has pogut ubicar. Per a mi, i això també és molt personal i íntim, passa molt també per poder començar a desconstruir el concepte de família tradicional, heteronormativa, i començar a ventilar conceptes que a vegades ens pesen com lloses. A vegades no, i hi ha gent que li va molt bé..., però va bé que comencem a petar-nos una mica aquests models que són més opressius que alliberadors o possibilitadors de vida.

Estem parlant de cohabitatge rural, en un entorn concret, del qual no sempre les persones que formen part en provenen. I comença a haver-hi crits d'alerta que compte amb la gentrificació d'alguns territoris, que amb la millor de les voluntats no acabi passant com a Barcelona amb el turisme.

66

«Anem a viure juntes també per cuidar-nos col·lectivament, per articular-nos comunitàriament més enllà de la família.»

SARA BLAZQUEZ

Mireia Bosch ha estat vinculada a diversos projectes cooperatius, comunitaris i de mercat social des de fa anys.

Aquí la gent de la Truja Negra, del Lluçanès, són molt potents quan diuen que no es tracta de metropolitzar allò rural, sinó de recuperar el model rural. Però sí, correm el perill, i més ara després de la pandèmia, que molta gent diu que la vida a la ciutat l'ofega i es pot desplaçar i teletreballar. És clar, aquí hi ha un perill, perquè tenim unes terres que s'estan abandonant, estan venint grans inversors que proposen vendre'ls la vinya i hi posen plaques solars; correm el perill de convertir-nos en la productora elèctrica de l'àrea metropolitana i per sostenir un nivell de consum totalment insostenible. Al final, un projecte així ha de poder anar acompanyat d'una mirada de revinculació amb la terra, amb la cura de l'entorn, la gestió dels animals, dels arbres frui-

ters, dels camps, del bosc que ens ha de proveir de l'energia per escalfar-nos... i al final aquest és l'entorn que tenim. I aquí també des de l'ecofeminisme val la mirada que vivim en un entorn finit, i o estem en equilibri amb això o malament.

I el treball, el sosteniment econòmic de la vida, quin encaix té en tot plegat?

Ah, el treball! Jo el treball me'l petaria, eh... El treball ens hauria de permetre cobrir només les necessitats purament vitals, i la resta són bajanades capitalistes. Trobar l'equilibri en això també és difícil, perquè totes venim amb una cosa, amb els diners, amb els que són teus, si els has de posar en comú o no... En el nostre cas, hi ha molta reflexió de què passa amb el treball i amb les jornades laborals, i amb

la disponibilitat econòmica de cadascuna, o amb la vivència de la disponibilitat econòmica que cadascuna té, perquè tu i jo podem cobrar el mateix, tenir les mateixes necessitats vitals, i jo pensar que soc rica i tu pensar que ets pobre. Però al final, què és el treball? És només el remunerat? O ho és el reproductiu? És el que et posa cada dia troncs al foc perquè la casa s'escalfi, o és el que se'n va a treballar 35 hores i aporta un sou? Bé, el treball —i l'economia—, què són? No ho tenim resolt, però val la pena sacsejar-nos i desfer-nos d'esquemes.

Aquests tipus de projectes són vàlids per al moment actual de la vida, però us plantegeu si a mitjà o llarg termini poden deixar de tenir sentit com a tals, i, per tant, caldrà emprendre un altre projecte? És a dir, no us esteu plantejant un cohabitatge sènior, perquè no esteu en aquesta fase de la vida...

Ens estem plantejant que, si no hi ha cap canvi de rumb en les nostres vides, és possible que envellim aquí. Però una de les coses boniques del projecte és que és una aposta gairebé de vida, però tampoc no és un encadenament. Ha de poder ser prou flexible. Una de les coses que sempre ens hem dit és que ha de poder donar resposta a les necessitats de cadascuna en cada moment. I si en un moment de la meua vida necessito desaparèixer un temps, o fins i tot marxar, per què no? Al final, el dret d'ús d'un espai no és més que això, que puc fer ús d'un espai mentre el necessiti. El dia que el deixi de necessitar o que els deixi de desitjar, doncs punt i final.

Quina importància té el disseny de l'habitatge?

Molt. L'estructura determina molt. Quins llocs s'han donat a les cuines tradicionals? Quins són els espais de sol d'una casa? On es generen les trobades? El llibre *Arquitecturas del cuidado* parla d'una manera molt inspiradora d'això, d'infraestructura dura i infraestructura tova, i com tota aquesta configuració determina o facilita molt.

Entitats de l'economia solidària catalana han impulsat el Pacte per l'Economia per la Vida, que entenc que va força en consonància amb aquests tipus de projectes. Com veus iniciatives com el Pacte?

Sí, és clar, és que o fem una economia que estigui alineada amb la vida, o economia i vida són oxímoron. Per tant, un projecte així és una aposta per la vida, i evidentment, s'ha de fer en el marc de l'economia solidària, o només és discurs.

“

«Tenir la certesa que el conflicte forma part de nosaltres és sa.»

Una conversa amb...

GEORGINA MONGE

«No podem veure les cures només des del jo i el meu col·lectiu, i perdre de vista cap a on anem. Si ens organitzem col·lectivament, és per anar més enllà de nosaltres»

Júlia Alsinet

Eix comunitat de L'Eixida, SCCL
@leixida_sccl

Ens permetem un matí per trobar-nos i xerrar amb la Georgina Monge López, activista feminista. Llicenciada en Ciències Polítiques i de l'Administració, postgraduada en Gènere i Igualtat, i Màster de Gènere i Ciutadania, actualment treballa com a tècnica de transversalitat de gènere a l'Ajuntament de Barcelona. Envolta des de plastilina, dinosaures, teta i un cotxet que li balla una roda.

Fem camí, d'amigues a mares, un ball de rols que no deixa endarrere les reflexions i encara menys la passió per sacsejar l'estat de les coses en espais comunitaris. Xerrem partint de l'article «Vine plorada de casa! Reflexions sobre la gestió emocional als equips de treball i espais d'activisme», publicat a *Cooperació Catalana*, 451, de març de 2021. Xerrem sobre cures, sostenibilitat de la vida i reproducció social, necessitats personals i col·lectives, gestió emocional, poder, justícia... tot emmarcat en el context actual de pandèmia mundial per la COVID-19.

Per què tenen tan poc valor les cures dins dels nostres espais de treball i activisme?

Les cures no tenen valor perquè no cotitzen al mercat. Jo crec que això inevitablement en el nostre imaginari traspasa els espais polítics, és a dir, si dius que tens un pare que és enginyer no es donarà el mateix valor, estatus, que si dius que tens una mare que és mestressa de casa, perquè aquest últim entenem que és un treball de segones, si és que entenem que és un treball.

Les cures en general estan denigrades perquè es donen per fetes. La perversitat de les cures és que només les veiem quan no es fan. La resta de treballs són més visibles i tenen un valor de canvi objectiu. Les cures, com que no tenen aquest valor de canvi, no gaudeixen d'objectivitat. Inevitablement això s'ha traslladat en els espais polítics, i això és així des del moment en què no donem el mateix valor a totes les comissions. Donem més reconeixement a qui fa un manifest o, encara més, a qui fa una acció, que a totes les persones, que segurament seran dones, que han possibilitat que aquesta acció es dugués a terme: les que han creat el grup de whatsapp, les que han anat a comprar el material, les que potser, fins i tot, han fet la pancarta. Tot això no gaudeix del mateix valor, perquè reproduïm i els entenem com una extensió de tots aquells treballs de cura que no tenen valor en l'àmbit social.

La perversitat de les cures és que només les veiem quan no es fan. La resta de treballs són més visibles i tenen un valor de canvi objectiu. Les cures, com que no tenen aquest valor de canvi, no gaudeixen d'objectivitat.

Per què sostenibilitat de la vida i no cures?

Jo fins i tot no diria ni sostenibilitat de la vida. Jo diria, reproducció social. El concepte és una mica més ampli, o sigui, sostenen la vida però també la reproduïen.

Es va començar a parlar de treball domèstic, després de treballs de la llar però aquests dos termes acotaven un espai que no era real. Aquests treballs que han fet les dones tradicionalment es fan molt dins de casa, però en el moment en què surts per anar al mercat o a buscar les criatures a l'escola implica espai públic, implica socialitzar-te amb la resta de gent, amb la metgesa, amb la mestra. Per tant, s'havia de donar una dimensió una mica més àmplia. Es comença, doncs, a parlar de treballs de reproducció. Les marxistes van obrir una mica el focus. Però per treballs de reproducció semblava que es referís al fet de repetir una mateixa acció permanentment, i no és així. Els treballs de cura van molt més enllà de repetir mecànicament accions. Potser treure la pols és mecànic, però cuinar no ho és i els afectes, definitivament, no ho són gens.

Aleshores va sortir tot un altre corrent que deia que, quan es parla de treballs de reproducció, sembla que tot siguin treballs que es puguin mercantilitzar i no és així, tampoc.

Es pot externalitzar gran part del treball reproductiu, traslladar-lo al mercat o en allò públic, però hi ha una part que no; tota

la part de la cura i l'afecte va més enllà del mercat. Tot i així, s'identifica el potencial revolucionari de la cura i l'afecte perquè s'escapen d'aquesta lògica i perquè tots aquells treballs els havien fet les dones. Es va veure que calia ampliar el concepte, buscar-ne un de més integral; sostenibilitat de la vida.

Aleshores les marxistes van recordar que no era només sostenir la vida, sinó que hi havia molt treball darrere. I així és com es va acotar el terme a reproducció social.

El treball de reproducció social és tot aquell treball que genera i recrea les persones. Que les genera, que permet que visquin, i que vagin vivint i reproduint-se.

A l'Eixida ens passa que, inevitablement, quan parlem d'introduir dinàmiques per treballar les cures, surten reflexions a l'entorn de la terapeütització dels espais polítics. Què en penses?

Em sobrepassa. Quan aquests espais de cures s'acaben menjant l'espai polític en si mateix i s'oblida quins són els objectius pels quals hem vingut a treballar i tot passa a ser cures. Quan conflictes que són polítics es tradueixen en conflictes de les pròpies necessitats.

Sembla que ens hem oblidat de debatre políticament. Sembla que estem perdent aquest art de dialogar, de parlar les coses, discrepar, fins i tot enfadar-se políticament.

Això no ha d'anar en detriment de les cures, s'han de dir les coses bé. Crec que va molt més relacionat amb el fet que el dissentiment s'entén com una amenaça pel grup, quan en realitat hauria de ser una oportunitat per fer coses diferents, per avançar, per no estar donant voltes sobre el mateix eix.

Has esmentat les necessitats individuals. Veiem necessari identificar-les per treballar-les. Però com ho podem fer sense caure en l'individualisme?

No perdent de vista que som éssers socials i que no podem estar exclusivament autocentrats, ni individualment ni com a col·lectius. Vivim en societat i la satisfacció d'aquestes necessitats és molt àmplia.

Les feministes sempre havíem reivindicat que, sense el treball reproductiu, sense aquest treball de cures i afectes i de reproducció social, era impossible la producció de béns materials. I aquesta crisi sanitària, i sobretot econòmica, de la COVID ho està posant sobre la taula. Està mostrant la part que ha estat tradicionalment invisibilitzada.

Es dona per fet que perquè la societat rutlli i pugui satisfer les necessitats hi ha d'haver una economia, una indústria, però es passa per sobre del que possibilita que es pugui produir. Tot aquest treball de reproducció social ha quedat invisibilitzat.

Sense tota la reproducció social no hi ha producció possible. Per tant, la societat no funciona. Però alhora, aquesta crisi també ha evidenciat que, per poder fer treballs de reproducció social, cal que es duguin a terme prèviament treballs de producció. Tots aquests treballs de cures que s'estan fent, per exemple, des del món sanitari, necessiten la producció de mascaretes, necessiten infraestructura com hospitals. És com un peix que es mossega

la cua: sense la producció tampoc hi ha reproducció social. Per tant, producció i reproducció social són dos sistemes interdependents.

No ens podem perdre a autocentrar-nos i veure'ns només com a individus. No podem veure les cures només des del jo i el meu col·lectiu, i perdre de vista cap a on anem. Si ens organitzem col·lectivament és per anar més enllà de nosaltres.

Ens pot passar, a més a més, que nosaltres i el nostre col·lectiu no siguem representatives de tota la societat. Potser som substancialment més joves que la mitjana d'edat de la població o substancialment més blanques. Si només ens centrem en les cures i afectes nostres, i tota la roda gira al voltant d'això, ens estem oblidant del conjunt de la societat i segurament de la gent amb altres necessitats.

I dient això no m'oblido que quan vam començar a militar nosaltres era just el contrari, la persona es diluïa en el col·lectiu. Si hi havia violència masclista al nostre entorn, doncs te la menjaves sola, perquè era una cosa que no tenia res a veure ni tan sols amb el teu col·lectiu feminista. Jo crec que amb això sí que hem donat una volta. Crec que és imprescindible que es posin les cures, els afectes en el centre dels espais on militem. Que és inevitable que les nostres necessitats traspuïn el treball polític. Jo crec que hem avançat en aquesta idea, però no ens podem perdre aquí. Hem de seguir veient el marc general pel qual lluitem.

El treball de reproducció social és tot aquell que genera i recrea les persones. Que les genera, que permet que visquin, i que vagin vivint i reproduint-se.

Quan entres en un espai on no hi ha cultura de gestió emocional, el mateix llenguatge acaba creant relacions de poder entre les diferents parts. Qui sap parlar de les seves emocions i qui no.

A mi sempre m'ha resultat curiós quan algú diu: «és que no parlo en el grup perquè no se'm deixa parlar». És veritat que potser no s'estan generant espais que deixin parlar la gent, però com és que t'estàs desprement tant de tu mateixa i de la teva responsabilitat col·lectiva en aquest grup?, de dir-hi la teva?

I és pervers perquè, fins a quin punt el grup és coercitiu i no deixa parlar, o ella mateixa està traslladant una responsabilitat que hauria de tenir cap al grup i se n'està des preocupant?

De vegades quan treballem aquests temes arribem a certes conclusions rares: tenir el poder és dolent. Les persones que lideren els grups són atacades constantment.

També podem agrair que hi hagi gent que tiri endavant coses. Per un cantó i per l'altre, cadascú té les seves habilitats, pots saber parlar millor i ser nefast en l'organització. És responsabilitat de totes posar sobre la taula a què li donem poder, o què entenem cadascuna de nosaltres per poder.

Ara pensava en el tema de les relacions informals dins dels col·lectius. Potser hi ha algú que no parla gaire a l'assemblea però està tot el dia al bar, parlant amb tothom, i té moltíssima informació; això li dona molt poder.

De vegades el fet de donar estatus a les persones que se senten víctimes no reforça aspectes positius ni per a la persona ni per al grup. Ho penso en els casos de violència masclista. Cal visibilit-

zar que hi ha violència masclista, s'han de buscar eines col·lectivament per actuar-hi quan n'hi hagi, però compte amb el poder que transferim a la part que s'ha sentit agredida o víctima. Estem arribant al punt que és la persona agredida qui decideix què s'ha de fer amb la persona agressora. Això salta totes les idees que puguem tenir de justícia social a justícia individual. «Ull per ull, dent per dent». La justícia ha de partir de consensos, i hem d'evitar arribar a situacions que acabin sent injustes i molt poc consensuades. Perquè podem acabar no jutjant la persona que més violència ha exercit, sinó aquella més assenyalada per la ràbia de la persona que ha patit la violència.

I això va en paral·lel al fet que hem de generar espais segurs que possibilitin que una persona que ha patit qualsevol tipus de violència pugui sentir-se protegida pel grup i que el grup se'n responsabilitzi.

Però no ens podem oblidar de tota la part estructural que hi ha darrere d'aquestes violències perquè, si ho fem, podem acabar generant mecanismes per revertir les violències en general, i no només la masclista, que acabin anant en contra del nostre propi sistema de creences i del nostre propi model de justícia.

I aleshores, com ens ho hem de fer, doncs, els cossos vulnerables per no estar lluitant tota l'estona contra el grup?

Crec que s'han de generar mecanismes dintre de tots els col·lectius on es doni espai a tots els maleders que hi puguin haver. És fàcil que totes les desigualtats, totes les injustícies que es donen en l'àmbit social es traslladin d'alguna manera als nostres col·lectius. És fàcil que els homes tinguin més poder que les dones. És fàcil que les persones racialitzades siguin menys escoltades. És fàcil que hi hagi prejudicis per temes d'edat. Cal generar espais de gestió emocional acordats i acotats a un temps i un espai. Crec que es poden generar, com es fa a la PAH, per exemple, espais paral·lels de cura. I, sobretot, no podem entendre aquests espais com a estàtics, és a dir, no crearem un mètode i ens funcionarà indefinidament. És important experimentar el que ens funciona ara sobre la base dels conflictes que anem trobant i repensar-los. Això implica molta reflexió entorn del grup, molta reflexió individual, de totes les persones que el conformen, i implica anar reajustant-nos a les necessitats permanentment. Quedar-nos, simplement, amb la ronda de cures o emocional al principi de l'assemblea pot acabar convertint-se en quelcom mecànic i rutinari, que deixi de ser útil. No hi ha fórmula màgica, però penso que és una cosa que no podem perdre de vista.

Crec que també és positiu que vingui gent externa del grup per poder donar un cop de mà. Entrem sovint en dinàmiques viciades als grups i tenim poca tendència a demanar una mica d'ajuda. Igual que sí hi ha una nova llei necessitem algú que ens la vingui a explicar, si hi ha maleders que no estem sabent resoldre —o fins i tot per un tema de sanejament, d'anar fent net—, està bé demanar ajuda a gent externa.

Com creus que ha afectat la COVID a tot l'entramat comunitari que sustenta el treball reproductiu?

Principalment, com diu Amaia Pérez Orozco, qui possibilita el sosteniment de la vida són les dones en solitari. Són treballs que s'han privatitzat, s'han individualitzat, és a dir, s'han aïllat a les cases i s'han feminitzats.

Com sempre diu Maria Jesús Izquierdo, deixar aquestes cures a mans de les dones degrada les cures. Ens passa que pensem en cures i pensem en criatures, que és una cura amable, no sempre, però déu-n'hi-do. Però si pensem en les persones grans o en les persones amb diversitat funcional, són cures menys amables, i si tu obligues una persona, perquè no li dones alternativa, a cuidar d'aquesta altra persona en solitari, és probable, que se'n ressentixi, fins i tot contra aquesta persona. Per tant, aquestes cures seran de menys qualitat.

Per un tema de justícia, per un tema de millora de la qualitat de les cures, es parla de treballar des de tres potes: corresponsabilitat, centralitat en les polítiques públiques i comunitat.

Primerament parlem de corresponsabilitat a les llars. Pensem en totes les persones de la llar, però com que moltes llars encara

responen al model heteropatriarcal, estem dient que els homes s'han de responsabilitzar, igual que els altres membres de la llar, fills i filles.

En segon lloc, cal que l'estat es faci càrrec de totes aquestes tasques de reproducció social.

Amb la COVID s'ha vist més clar que mai totes les retallades des de la crisi econòmica, però totes les polítiques d'austeritat que s'han anat implementant des de fa quatre dècades, des que es va estendre de manera hegemònica el neoliberalisme, han tingut una conseqüència directa ara. S'ha vist com retallant en sanitat i col·lapsant el sistema sanitari empitjoràvem les cures, i que aquestes cures no solament eren pitjor, sinó que ara s'havien de fer de manera precària i a casa. Per exemple, quan el sistema ha col·lapsat pels malalts de la COVID, tenir un accident de cotxe ha suposat anar a casa teva al cap de dos dies i donar per fet que hi

haurà algú que et cuidarà. Segurament una dona i fent-ho com podia. També ho hem vist molt clar amb les escoles. Es tanquen les escoles, les criatures a casa i les persones adultes treballant a l'esfera productiva. S'ha posat sobre la taula el pes que té l'escola no solament en la seva vessant educativa, sinó també en la seva vessant de cura.

I en tercer lloc parlem de la comunitat. Aquí se suscita el debat sobre el pes que ha de tenir aquesta esfera. Però tot i que el meu ideal és que l'estat n'assumeixi el pes, crec que estem en un moment que no podem ignorar la responsabilitat que tenim en el mentrestant. Cal guanyar espais de vida. Retrobar la comunitat des de diferents projectes que ja es duen a terme per repartir les cures, col·lectivitzant-ne la responsabilitat.

Des de l'economia social i solidària es poden pensar models de cura col·lectiva, extrapolar el que ja s'està fent en altres sectors i aplicar-ho aquí seria molt útil. Aplicar aquest llegat cooperatiu pot donar moltes eines per aplicar-les a les cures. L'organització col·lectiva, crear microespais de vida al marge del mercat.

L'ESS es fa veure

Coneguem 4 projectes compromesos amb el balanç social

Guillem Subirachs

Tècnic Balanç Social – XES
@XES_cat

A la Xarxa d'Economia Solidària continuem impulsant el balanç social, l'eina creada des de l'economia solidària i per l'economia solidària que ens permet analitzar-nos i comunicar els valors que ens defineixen. Hem parlat amb quatre entitats que fa anys que hi aposten perquè ens expliquin com veuen el projecte i què els aporta.

ACTUA

Actua és una cooperativa d'iniciativa social sense afany de lucre de Vilafranca del Penedès, creada el 2005 per professionals de l'àmbit socioeducatiu. Es dedica al desenvolupament i gestió de projectes d'acció socioeducativa per a la promoció social de les persones, la prevenció de situacions de vulnerabilitat social en infants i joves i la millora de la convivència.

Van començar a fer el balanç social l'any 2012 i l'han fet cada any des d'aleshores. Els seus objectius, però, han anat canviant. Els primers anys buscaven «formar part d'un projecte compartit amb altres actors, amb una clara intencionalitat de canvi basat en uns valors compartits». Amb el temps l'han convertit en una eina imprescindible del procés d'autoavaluació i millora contínua: «En el balanç del 2018 van sortir uns resultats quant a la perspectiva de gènere que ens van alarmar molt. Hi vam donar mil voltes i vam trobar que inconscientment la nostra organització havia generat desigualtats en l'àmbit laboral. Aquest és l'origen d'haver incorporat com a repte estratègic clau la perspectiva de gènere i la cultura antipatriarcal».

Gràcies a reflexions com aquestes van iniciar un procés transversal per construir una arquitectura organitzativa que permetés una gestió efectiva des d'un model participatiu i democràtic, afavorint l'autogestió, el treball en xarxa, l'arrelament territorial i una bona comunicació interna.

SOM MOBILITAT

Som Mobilitat és una cooperativa de consum sense ànim de lucre que treballa per una mobilitat més sostenible. Impulsen accions que contribueixin a fer més sostenible tots els desplaçaments de les seves sòcies perquè contaminin menys, reduint el nombre de vehicles acumulats a les nostres ciutats.

Van començar a fer el balanç social el 2017, quan també es van fer sòcies de la XES. Aquesta doble aposta va ser fruit de l'objectiu transformador que tenen, tant pel que fa al model de consum com al model productiu i d'organització de la societat. Així, per Som Mobilitat, «fer el balanç social és un pas més en la línia d'esdevenir un projecte transformador i, sobretot, transparent amb les nostres sòcies i amb la resta de persones i col·lectius que poden estar interessades en el nostre projecte».

Ens expliquen que també utilitzen el balanç social com una eina de millora contínua, posant molt èmfasi en la transparència i la contribució cap a aquesta transformació per la qual treballen des de la creació de mercat social i la comunicació dels seus valors. Afirmen: «Com més entitats el fem i siguem capaces d'explicar que hi ha una altra manera de fer i que aquesta és possible en tots els àmbits (sostenibilitat econòmica, impacte ambiental positiu, igualtat de gènere, etc.), més força tenim per defensar un model de societat transformador».

EL TINGLADO

El Tinglado és un col·lectiu d'arquitectes que treballa de forma transdisciplinària, amb una visió de l'arquitectura i de l'urbanisme que intenta contribuir a millorar les vides i a transformar la societat. Acompanyen persones i comunitats en el seu procés per a comprendre, modificar i preservar els espais i els territoris que habiten. Van començar a fer el balanç social l'any 2019 i amb el d'enguany ja han participat en tres edicions seguides. Van començar a fer-lo perquè l'entenien com «un espai comú de la XES per autoavaluar-se i contrastar si es porten a la pràctica els valors propis de l'economia social i solidària com un model econòmic alternatiu real». Per tal de poder dur a terme això, «cal un treball de transparència i col·laboració de les entitats, inclosa la nostra», diuen. I continuen: «Fer el balanç social implica que hàgim de fer aquest procés d'autoavaluació que ja comentàvem abans. Una autoavaluació que no solament és per analitzar què s'ha fet l'últim any, sinó per aterrar els reptes que tenim al davant, ajudant a comprendre les nostres contradiccions i dificultats, ressaltant també èxits i recordant-nos on aspirem a arribar». A més, destaquen la necessitat de crear mercat social i fomentar la intercooperació, dos dels objectius principals del balanç social. I és que, de fet, com Som Mobilitat, el 2019 no solament van començar a fer el balanç social, sinó que també es van fer sòcies de la XES, on s'acaben d'incorporar a la Sectorial d'habitatge cooperatiu en cessió d'ús per continuar desenvolupant projectes fruit de la intercooperació i «impulsar aquest model per defensar així el dret a l'habitatge com a bé de primera necessitat i no com a capital especulatiu».

XARXA PER A LA CONSERVACIÓ DE LA NATURA

La Xarxa per a la Conservació de la Natura (XCN) és una entitat sense ànim de lucre de segon nivell que té la missió de promoure la conservació de la natura mitjançant la implicació social, principalment a través de les entitats de custòdia i de voluntariat ambiental i establint aliances per fer compatibles les activitats humanes amb la sostenibilitat dels ecosistemes. Primer com a Xarxa de Custòdia del Territori i després com a XCN —una vegada fusionada amb la Xarxa de Voluntariat Ambiental de Catalunya— fan el balanç social ininterrompudament des del 2014. Inicialment van apostar-hi pel seu caràcter de segell perquè, en ser una entitat de segon grau, atorguen una especial importància a la transparència cap a la resta d'entitats sòcies i al fet de poder comunicar els valors pels quals aposten. Tant és així que cada any donen a conèixer el balanç social entre totes les organitzacions membres de la xarxa, que actualment en són 157. A més, en l'àmbit intern, l'han anat incorporant com a eina d'autoavaluació i com a part d'un procés anual de reflexió. El 2019 van demanar l'informe de recomanacions de millora —servei addicional que oferim des de la Comissió de Balanç Social— i a partir d'aquí van establir compromisos de canvi i persones responsables de cada un d'ells.

Les quatre entitats són exemples de l'aposta i el compromís dels projectes de l'economia solidària no solament per millorar contínuament, sinó també per mostrar els seus valors a la ciutadania i fomentar la intercooperació. El balanç social no s'atura: la campanya d'enguany es va iniciar el 28 d'abril i s'allargarà fins al 30 de juny. És l'hora de fer-se veure.

DEL *FAST FASHION* A LA GESTIÓ SOSTENIBLE: REPTES DE L'ECONOMIA SOCIAL DAVANT D'UN SECTOR TÈXTIL RESPONSABLE

Rafael Muñoz Ayora

Guanyador del Premi Especial al Millor Treball de Final de Grau
Premis Economia Social 2020

Existeix en els nostres dies una evidència, que interpel·la a tota la societat, d'haver arribat tots plegats a un punt de no retorn pel que fa a la sensibilització en la cura del medi ambient. Aquest clam no ha deixat indiferent a una de les indústries més contaminants a escala mundial, la indústria tèxtil. Aquesta indústria és, en l'actualitat, responsable d'utilitzar el 20% dels recursos d'aigua i de generar el 10% de les emissions de CO₂ al món.

A l'Estat espanyol, actualment, es generen un milió de tones de residus tèxtils. Al voltant del 90% d'aquests residus acaben en els abocadors, i només entre el 5% i el 8% són dipositats en contenidors per al seu posterior reciclatge i reutilització. Si existissin recursos per a gestionar aquest milió de tones, s'estima que es podrien crear uns 18.000 llocs de treball.

L'economia social, a través del paper de les entitats que en formen part, esdevé clau en la cadena de valor de la indústria tèxtil per ajudar a minimitzar la petjada de carboni associada a aquesta indústria, és a dir, com minimitzem l'impacte mediambiental que generen aquelles peces de roba que deriven en residu una vegada desestimem la seva utilització.

El procés de valorització

Per a entendre la gestió de residus tant tèxtils com no tèxtils es pot pensar en una piràmide on la base ha de ser necessàriament la prevenció, és a dir, el consum responsable i l'ecodisseny dels productes.

Quan les societats més avançades i compromeses amb el medi ambient han fet els deures en aquesta direcció, **REDUCCIÓ**, els esglaons successius es minimitzen considerablement.

El segon estadi és la **REUTILITZACIÓ**, on el residu tèxtil, encara com a peça de roba que no ha perdut la seva usabilitat, allarga la seva vida útil a través de:

- Programes d'entrega social: Programes destinats als usuaris de les organitzacions del tercer sector, que són derivats pels diferents serveis socials de l'Administració local o autonòmica, i amb els quals es pretenen cobrir les necessitats bàsiques de vestir d'aquestes persones.
- Botigues solidàries: Propostes comercials de les entitats socials on es comercialitzen els productes de segona mà que han passat prèviament pel procés de valorització, i que són oferts al públic en general sota criteris d'estalvi econòmic i foment del consum responsable.
- Exportacions: Realitzades a tercers països, molt especialment del continent africà, on aquest residu cobreix necessitats bàsiques en el vestir dels seus habitants i esdevé, alhora, motor econòmic creador de riquesa local.

La tercera etapa és el **RECICLATGE**, que inclou tant els processos necessaris per a la recuperació de la fibra, que veurem amb més detall a continuació, com la segona oportunitat que s'ofereix al teixit en processos, bé d'*upcycling* (o reciclatge per a crear un producte amb igual o major valor afegit) com de *downcycling* (o reciclatge en un producte amb menor valor afegit, com per exemple l'ús de la roba per a crear draps de neteja o materials aïllants).

La cadena de valor del reciclatge tèxtil, quan parlem de la recuperació de la fibra, és el reflex de la gestió del que s'anomena impropis, és a dir, l'eliminació de tots aquells elements que es poden trobar en una peça tèxtil però que no és pròpiament teixit, entre el quals podríem trobar els botons, les cremalleres, les sivelles, els embelliments...

Un cop eliminats durant el procés aquests impropis, el pas següent és esquinçar la roba i aconseguir novament fibra a través del desfilat.

Finalment, l'última fase d'aquest procés és on, idealment, menys residus haurien d'arribar, ja que no és possible minimitzar el problema i és on l'impacte sobre el medi ambient és més gran. Aquests són, com hem vist amb anterioritat, la incineració per a aconseguir energia (només per als residus tèxtils que no poden ser reutilitzats ni reciclats pel seu estat o per les seves especials característiques) i la disposició en abocadors.

Els mètodes actuals de separació i reciclatge no solucionen la separació d'elements contaminants presents en les peces, com tintats, pintures i aprestos, i tampoc són eficients quant al reciclatge dels materials barrejats. El futur sembla estar en el reciclatge químic, on el mate-

rial que s'obté té la mateixa puresa que un producte verge i amb menors costos associats.

El procés químic s'utilitza per a fondre teles de polièster i polímers. Les peces es tallen primer en trossos petits, es converteixen en grànuls i després es fonen. Aquests encenalls fosos es filen en fibres per a fer polièster nou. Aquesta forma de desapropiament tèxtil es fa servir en feltres, farcit de mobles i embuatat.

És durant les diferents fases d'aquest procés de valorització esmentat, en què s'inclouen necessàriament activitats com la recollida del residu, el procés de valorització a través de plantes de tractament tèxtil i la posterior comercialització, on l'economia social pren tot el protagonisme. Un conjunt d'activitats econòmiques utilitzades per les entitats socials per a inserir laboralment persones dels col·lectius més desfavorits de la societat.

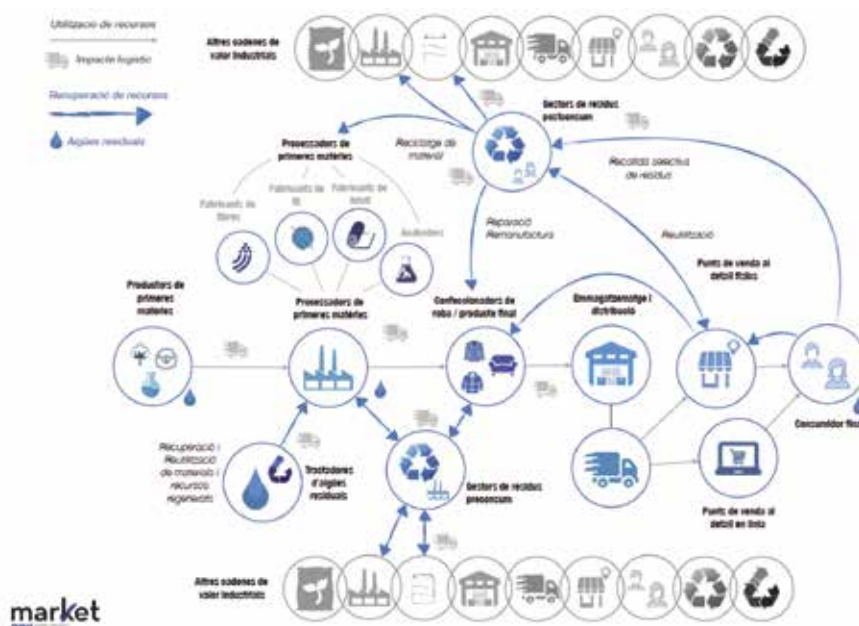
El paper de l'economia social en el sector tèxtil

Millorar la taxa de reciclatge entesa com l'increment del percentatge en el volum de recollida dels residus tèxtils postconsum és un dels principals reptes que afronta la indústria de la moda.

Per fer-ho possible s'ha fet notar la necessària complicitat dels diferents agents d'interès que participen en el procés; indústria, empreses comercialitzadores, administracions públiques, organismes oficials, empreses de reciclatge i consumidors, que engloben les activitats de la cadena de valor des de l'obtenció de la matèria primera per part dels productors fins al darrer procés de valorització dut a terme per l'empresa de reciclatge tèxtil per fer, posem per cas, una nova fibra reciclada que permeti iniciar de nou el cercle.

El paper que juga l'economia social dintre de les tres R (reduir, reutilitzar, reciclar) esdevé crucial al ser protagonista, com hem vist, en dues d'elles: les fases de reutilització i reciclatge.

Dur a terme el desenvolupament d'aquestes activitats els permet obtenir un triple impacte, econòmic, social i mediambiental:

Impacte econòmic:

Conseqüència del desenvolupament de les activitats. S'escauen aliances necessàries amb altres actors de la indústria com els productors, els comercialitzadors o les administracions públiques per poder dur a terme:

- Activitats de recollida del residu tèxtil.
- Realització dels processos de valorització del residu a través de plantes industrials de tractament.
- Tasques de promoció per a la reutilització.
- Creació de processos destinats a la reparació dels productes defectuosos.
- Accions de comercialització a tercers països on les peces de roba poden tenir una segona oportunitat.
- Promoció de la comercialització a través de botigues de segona mà en el mateix territori, sota els criteris de reutilització i preservació del medi ambient.
- Desenvolupament de processos de reciclatge de noves matèries primeres o altres subproductes tèxtils.

Impacte social:

Com a resultat del procés de valorització del residu tèxtil a través de les plantes industrials de tractament, una part del producte que es recupera, nou o en les millors condicions d'usabilitat, entra al circuit de reutilització a través del anomenats programes d'entrega social.

Aquests programes, fruit dels acords entre les entitats socials, organismes públics i privats i administracions, faciliten l'accés de productes de primera necessitat, com ara roba, mobles o joguines, a famílies en situació de vulnerabilitat que disposen d'escassos recursos econòmics.

Impacte mediambiental:

La finalitat que es deriva com a conseqüència del procés de valorització que realitzen les entitats socials vinculades a la gestió del residu tèxtil les fan protagonistes, com s'ha explicat amb anterioritat, en els conceptes de reutilització i de reciclatge, accions que permeten un estalvi quant a consum de recursos naturals alhora que ajuden a reduir l'emissió de gasos d'efecte hivernacle i el nombre i volum dels abocadors necessaris per absorbir l'ingent volum de residus amb els problemes ambientals que duen associats.

La reutilització permet, d'una banda, allargar la vida del producte mentre que el reciclatge consisteix en la valorització del residu que no es pot reutilitzar, però que sí pot tenir altres utilitats. D'aquests materials reciclables s'elaboren draps, borra o fil nou.

En aquest últim cas, el fil nou s'obté del reciclatge de les fibres de cotó, llana i fibres sintètiques, per posar uns exemples, per ser transformats posteriorment de nou en tèxtil o en altres productes.

El punt en comú que tenen els diferents impactes, econòmic, social i medi-

ambiental, a conseqüència del desenvolupament de les activitats, és que en cadascun dels processos es generen llocs de treball destinats a col·lectius vulnerables.

Finalment, els beneficis que podem extraure de la reutilització més enllà de la generació de llocs de treball els podríem enumerar de la forma següent:

Beneficis econòmics:

- Estalvi econòmic des de la doble vessant de client i Administració Pública. En el cas dels clients, principalment per l'estalvi en la compra dels productes, més econòmics que els productes nous. Pel que fa a la Administració Pública, l'estalvi es produeix en el cost social en aconseguir un increment de l'ocupació en col·lectius vulnerables de difícil ocupabilitat, així com en l'estalvi en la formació d'aquestes persones, que passa a ser un cost compartit amb les entitats socials que generen l'ocupació.

Beneficis socials:

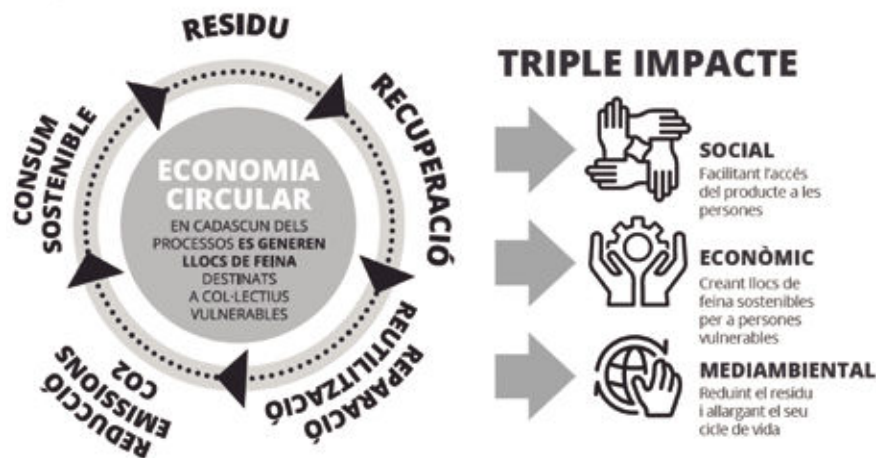
- Lluita contra la pobresa, oferint productes assequibles a famílies amb pocs recursos econòmics.
- Afavoreix la reinserció de persones en risc d'exclusió social, oferint una segona oportunitat per inserir-se en la societat.
- Crea llocs de treball en sectors relacionats amb el procés: recollida selectiva del residu, valorització, venda al detall en establiments socials, reparació de productes per allargar la seva vida útil...
- Fomenta programes de formació en àmbits relacionats, com poden ser la conducció de vehicles, la gestió d'emmagatzematge, les habilitats comercials, la gestió de conflictes, la gestió de producte al punt de venda, la introducció de les TIC...

Resultats del procés de preparació per a la reutilització i les seves vies d'expedició.

Font: Guia de bones pràctiques per al reciclatge dels residus tèxtils i de calçat a Catalunya.

Departament de Territori i Sostenibilitat Generalitat de Catalunya, Agència de Residus de Catalunya, Gremi de Recuperació de Catalunya

Economia Circular de triple impacte

Font: Fundació Formació i Treball. Memòria Corporativa 2018

Beneficis ambientals:

- Redueix la quantitat de residus.
- Evita la contaminació.
- Redueix les emissions de gasos d'efecte d'hivernacle que contribueixen al canvi climàtic global.
- Redueix l'ús de recursos naturals: matèries primeres, fuel, explotació de boscos, consum d'aigua...
- Estalvia en el consum d'energia en l'etapa de producció.

Les segones oportunitats

Un dels objectius de les entitats socials que donen ocupabilitat a les persones més vulnerables és tractar de descobrir el currículum ocult de la persona, definir el recorregut professional i empoderar-les per assumir el salt al mercat laboral. S'ha de pensar que estem davant de col·lectius on l'etiqueta amb què se'ls acostuma a definir no ajuda a la seva integració en les anomenades empreses ordinàries: població reclusa en tercer grau penitenciari, persones en atur de llarga durada, persones que han patit violència de gènere, persones migrants no acompanyades, persones en procés de regularització, etc.

A través de la formació es dona resposta a totes aquestes persones que es troben en situació de risc d'exclusió social, en molts casos amb escassa formació, però amb capacitats, actituds i motivació per tenir una nova oportunitat.

Per a elles, es desenvolupen programes de capacitat i de competències professionals que actuen sobre la part pràctica i quotidiana de l'ofici, posant en valor l'experiència adquirida i ajustant-la a la demanda real del mercat laboral.

Per afrontar amb garanties aquesta segona oportunitat, es desenvolupen itineraris integrals i personalitzats amb l'objectiu d'aconseguir la integració sociolaboral de les persones participants de la manera més equilibrada, eficaç i positiva possible.

Fent servir com a referència el model per competències: identificació i desenvolupament de les competències necessàries en el context laboral, és a dir, recursos personals, capacitats, habilitats, destreses, coneixements, preferències, interessos que té cada persona i que, aplicats al context laboral, esdevenen competències professionals.

Veiem, doncs, la importància cabdal de les empreses d'inserció laboral en la cadena de valor de la indústria tèxtil i com, gràcies a les activitats econòmiques destinades a la reutilització i el reciclatge tèxtil, es generen noves oportunitats per a milers de persones en el nostre país alhora que es fomenta una economia social i responsable.

Reptes de futur

Podem concloure que ens trobem davant d'un punt d'inflexió per poder afrontar amb certes garanties d'èxit el futur més immediat en el sector de la moda.

És ben cert, però, que el canvi de paradigma, el pas cap a un model més sostenible, no serà possible si no és que tots els agents que conformen la cadena de valor tèxtil hi estan implicats; de la indústria a la persona consumidora, passant pels agents de canvi que poden esdevenir les grans marques en els seus processos tant de comercialització com de difusió dels seus programes de recuperació. Tot plegat, amb la inestimable col·laboració dels recicladors, molts d'ells actors de l'economia social, i necessàriament dins d'un marc normatiu internacional que defineixi clarament les regles del nou joc circular i sostenible.

Aquesta transició requerirà noves eines i nous processos que puguin fer convergents iniciatives tant públiques com privades amb l'objectiu d'eliminar barreres, augmentar la consciència col·lectiva, fomentar la inversió en innovació tecnològica, crear nous i més creatius estímuls a la demanda..., per acabar desenvolupant nous models de negoci més propis d'aquests temps i fermament alineats amb les necessitats dels nous consumidors.

Aspectes que destacaríem com a palanques de canvi:

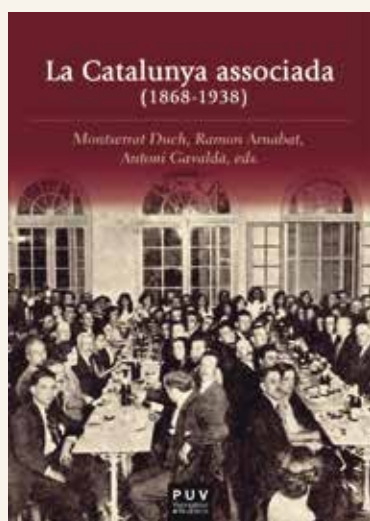
Empreses recicladores:

- Incrementar les capacitats per a la gestió del residu: Aquest punt interpel·la directament les empreses de reciclatge tèxtil, entre les quals, com hem vist, prenen protagonisme certes empreses pertanyents a l'economia social. De res servirà tota aquesta nova conceptualització de materials, processos de fabricació, distribució i comercialització sostenibles si una vegada que el producte original es converteix en residu no hi ha la capacitat de gestionar-lo adequadament.

Per tant, és necessari, d'una banda, incrementar la capacitat de triatge necessari per dur a terme els processos de valorització i, de l'altra, incorporar la tecnologia necessària que faci possible d'una forma més ràpida, segura i eficient els processos de selecció de materials per al seu posterior tractament i conversió en matèria primera.

Evolució quantitativa de la capacitat associativa popular a Catalunya

Jordi Estivill
Sociòleg

El coneixement de la història de l'associacionisme a Catalunya està avençant força en els darrers temps. La publicació del llibre *La Catalunya Associada (1868-1938)* fa fer un pas endavant a aquest coneixement. Amb aquest ben triat títol, Montserrat Duch, Ramon Arnabat i Antoni Gavalda fan d'editors d'un volum que reuneix una bona colla d'especialistes que presenten les diferents facetes de l'evolució del societarisme a casa nostra des de 1868 fins a 1938.

Els tres editors, més Xavier Ferré i Josep Maria Pons, formen part de l'ISO-CAC de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona, vertadera fàbrica intel·lectual que des de fa uns anys ens ofereix suggestius productes a partir de la base de dades (BDACC) que pacientment han anat confeccionant fins a arribar a fitxar 23.154 associacions de 1868 a 1980. Des dels treballs inicials d'Alexandre Galí i Pere Solà ha plogut molt, però és innegable que aquesta pluja ha estat beneficiosa per entendre millor la crònica del que ha estat un fenomen fonamental, constitutiu i prou específic i diferencial de la societat catalana i que comparteix en bona mesura amb

la resta de Països Catalans. Fins i tot la Catalunya Nord té, des del segle XIX, una densitat considerable de societats populars de tota mena i una important tradició cooperativa. És innegable que el grup de recercadors de la Universitat de Tarragona està contribuint a aprofundir en l'evolució de les vicissituds del moviment societaari català.

Els editors se situen en la perspectiva del concepte de sociabilitat, ambigu però fructífer, elaborat per l'historiador francès, Maurice Agulhon. Concretament ofereixen una anàlisi quantitativa de la capacitat associativa popular des de mitjans de segle XIX fins a la Guerra Civil. Aquesta anàlisi els permet establir una periodificació, unes sèries cronològiques i unes cartografies locals i comarcals que, sens dubte, eixamplen i aprofundeixen l'anterior perspectiva. Gavalda aporta una visió de les societats agràries i del mutualisme de l'època republicana. Cal assenyalar que queda molt per aprofundir en el paper de les societats de socors mutus i en les de resistència, especialment a la llum d'un treball comparatiu amb els itineraris d'Itàlia, de Portugal i de França i

les seves últimes interpretacions. Josep Maria Pons analitza l'associacionisme polític. Francesc Fortuño explica l'associacionisme sindical i professional. També en aquest cas es podria evocar la necessitat d'incorporar les societats i col·legis interclassistes i les més econòmicoempresarials. Miguel Garau se centra en els esforços ideològics i pràctics del cooperativisme urbà, objecte de la seva tesi doctoral. Montserrat Duch obre la mirada sobre el moviment catòlic i l'associacionisme de les dones, tant l'un com l'altre prou invisibilitzats per la historiografia "progressista" i per la de matriu patriarcal. Obre dos estimulants fronts sobre els quals caldrà retornar. Ramon Arnabat i Xavier Ferré tracten l'associacionisme cultural. Per fi, el primer d'ells fa una radiografia del conjunt de l'associacionisme popular, presentant una cronologia, una tipologia i unes primeres relacions de la seva història amb el món econòmic i polític. I Marc Dalmau i Jordi Estivill fan un balanç dels estudis i publicacions sobre l'economia social i solidària.

Aquesta obra és un punt d'arribada d'un llarg trajecte. Ara es pot calibrar millor

l'evolució quantitativa de la capacitat associativa popular a Catalunya i es poden establir sèries cronològiques que es posin en relació amb els cicles econòmics, amb els diferents marcs institucionals i legals, amb les fases de més repressió política i amb les d'apertures democràtiques, amb els moments àlgids o els d'estancament de les lluites socials, amb les onades d'expansió o de regressió cultural. En el llibre s'hi troben pistes que van en aquest sentit i per això també és un punt de sortida, d'inspiració per a futures recerques. Permet, a més, fonamentar estudis més qualitatius i locals i així enriquir anàlisis microhistòriques i de comparació intralocal, la riquesa de les quals han ensenyat els historiadors Italians. També l'estadi actual de la historiografia sobre el societarisme català, a la quals sens dubte aquest llibre ha contribuït notablement, permetria, seguint en aquest cas la petjada dels historiadors anglesos, introduir la perspectiva del procés, de la dinàmica entre l'experimentació concreta i les mediacions culturals, polítiques i ideològiques que fan madurar o retrocedir alhora la consciència de les

classes obreres i populars, de les seves formes organitzatives i de les seves oposicions amb les classes dominants. Fins a quin punt utilitzar les categories conceptuals de l'economia social i solidària no permetria un apropament innovador i refrescant?

Posats a cercar tres peus al gat, la polivalència de les formes associatives queda emmascarada en la quantificació de cada organització; les trames associatives informals tampoc hi apareixen, es coneix millor el naixement associatiu però no tant la seva mortalitat i les seves causalitats internes, i es pot discutir la tipologia utilitzada. Com els mateixos autors reflexionen: on comença i on acaba la dimensió cultural i la política, i entre l'esbarjo i la instrucció... Cal esperar i desitjar que, ara, els esforços investigadors no s'aturin en la Guerra Civil. En qualsevol cas, aquest llibre sobre la Catalunya associada té un alt valor afegit i pot interessar no únicament als historiadors i sociòlegs, sinó a tots els que volen conèixer millor la nostra història i a tots els que continuen maldant per tirar endavant el moviment associatiu a Catalunya.

DUCH, Montserrat; ARNABAT, Ramon i GAVALDÀ, Antoni (Eds.)
La Catalunya associada (1868-1938)

València: Universitat de València, 2020. Nexus, 7
ISBN: 9788491345701

Pàg. 372

Mides: 16,5 x 23 cm

Aquest llibre el trobareu al
Centre de Documentació
Cooperativa

Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

Premis economia social

MÉS DE 9.000€
EN PREMIS

Els millors treballs
de Fi de Grau, Fi de
Màster i Postgrau.

Fent el teu treball sobre
una temàtica vinculada a:

**TERCER SECTOR
ECONOMIA SOCIAL
COOPERATIVES**

**POTS GUANYAR
FINS A 1.100€**

(MÉS 300 € EN PRODUCTES I
SERVEIS DEL MERCAT SOCIAL.)

Bases

economiasocial.coop/premis

Últim dia per presentar els treballs: 20 de setembre de 2021 premis@rocagales.cat | economiasocial.coop